

ВАСИЛЬЄВА Т. О.

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *SEGURIDAD* / БЕЗПЕКА В ІСПАНОМОВНОМУ ДИСКУРСІ УРЯДОВИХ ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЙ

У статті розглядаються засоби мовного втілення концепту *SEGURIDAD* / БЕЗПЕКА в концептуальному просторі іспаномовних урядових прес-конференцій за допомогою використання фреймової структури концепту (за С. А. Жаботинською) та з огляду на його трійсту структуру: поняттєвий субстрат, перцептивно-образний адстрат, валоративний епістрат (за А. М. Приходьком).

Ключові слова: концепт, поняттєвий субстрат, перцептивно-образний адстрат, валоративний епістрат, метафорична профілізація, фреймова модель.

В статье средства языкового воплощения концепта *SEGURIDAD* / БЕЗОПАСНОСТЬ в концептуальном пространстве испаноязычных правительственных пресс-конференций рассматриваются при помощи фреймовых структур С. А. Жаботинской с учётом тройственной структуры концепта (понятийный субстрат, перцептивно-образный адстрат, валоративный эпистрат), предложенной А. Н. Приходько.

Ключевые слова: концепт, понятийный субстрат, перцептивно-образный адстрат, валоративный эпистрат, метафорическая профилизация, фреймовая модель.

The article focuses on the study of the concept *SEGURIDAD* / SECURITY in the Spanish discourse of Governmental Press-conferences whose elements are analyzed from the viewpoint of the unity of its conceptual substratum, image-perceptive adstratum and valorative epistratum (by A. Pryhodko) and with the help of the frame model introduced by S. Zhabotinska.

Key words: concept, conceptual substratum, image-perceptive adstratum, valorative epistratum, metaphorical profiling, frame model .

Актуальність статті зумовлена посиленою увагою сучасної лінгвістики до дослідження мовленнєвої діяльності в межах когнітивно-комунікативної парадигми.

Об'єктом статті є концептуальний простір іспаномовних урядових прес-конференцій як різновиду дискурсу паблік рілейшнз.

Предмет статті становлять мовні засоби об'єктивації концепту *ESTADO* / БЕЗПЕКА, що входить до дискурсивної конфігурації концептів, яка створює концептуальний простір іспаномовного дискурсу урядових прес-конференцій.

Мета статті полягає у виявленні особливостей вербалізації зазначеного концепту.

Матеріалом дослідження слугували стенограми прес-конференцій уряду Іспанії, очолюваного Хосе Луїсом Родрігесом Сапатеро.

Погоджуючись із розумінням концепту російськими та українськими лінгвістами (В. І. Карасик, С. Г. Воркачов, А. М. Приходько) як багатовимірного ментального утворення, в якому виокремлюються поняттєва, образна та ціннісна складові [1:74; 2:95], вважаємо за доцільне розглянути три компоненти концепту *SEGURIDAD*: його поняттєвий субстрат, перцептивно-образний адстрат та валоративний епістрат (терміни, введені українським дослідником А. М. Приходьком) [3:55]. Для повнішого дослідження концепту скористаємося також фреймовими моделями, запропонованими С. А. Жаботинською. Як зазначає дослідниця, при концептуальному аналізі усі елементи концепту поєдані у складі певної концептуальної схеми чи структури. Вона може не мати прямих мовних засобів для своєї експлікації та може бути реконструйована в результаті інтроспекції дослідника, його вміння побачити за множиною різноманітних фактів мови певну закономірність [4:82].

Виявлення інтересу до валоративного концепту *SEGURIDAD* не є випадковим, оскільки безпека громадян є одним із важливих питань в діяльності уряду та житті суспільства. Про це свідчить частота вживання ЛО *seguridad* в стенограмах іспаномовних урядових прес-конференцій. Об'єктивація концепту *SEGURIDAD* спирається на два основні частиномовні способи своєї вербалізації – іменник *la seguridad* та прикметник *seguro(-a)*. Поняттєве ядро досліджуваного концепту фіксується в етимологічних та лексикографічних словниках. Етимологічна основа цього концепту бере свої витoki із латинського слова *securitas* та його деривата - якісного прикметника *securus*, що означало “*condición de vivir sin temor o despreocupados*” / „життя без страху та турботи, жити безпечно, безтурботно” [6]. Сучасні лексикографічні джерела фіксують такі когнітивно-семантичні (значеннєві) прошарки зазначеного концепту: 1) надійність; 2) міцність; 2) впевненість; 3) точність, достовірність [5; 7]. Власне ці значення слугують для утворення когнітивно-семантичної структури концепту *SEGURIDAD*, якому притаманні семи, що вербалізуються ЛО, котрі утворюють

його синонімічний ряд: *firmeza, estabilidad* (стабільність, стійкість), *solidez* (міцність), *certeza, certidumbre* (достовірність, точність впевненість), *garantía* (гарантія), *infalibilidad* (надійність, безпомилковість), *tranquilidad* (спокій), *inmunidad* (імунітет), *invulnerabilidad* (невразливість), *protección* (захист), *defensa* (оборона), *amparo* (підтримка, захист), *asilo* (притулок, захист), *auxilio* (допомога), *convicción, convencimiento* (переконання), *(con)fianza* (довіра), *fe* (віра). Доповнює структуру концепту ряд антонімів із семами, протилежними семам синонімічного ряду лексеми *seguridad*: 'inseguridad' / 'відсутність безпеки', 'ненадійність'; 'falibilidad' / 'помилковість', 'неправдивість'; 'desprotección', 'desamparo' / 'беззахисність'; 'vacilación' / 'нестійкість', 'нерішучість'; 'peligro' / 'небезпека', 'riesgo' / 'ризик', 'incertidumbre' / 'невпевненість'. Важливість зазначеного концепту в дискурсивному просторі іспаномовних урядових прес-конференцій підтверджується частотою та розмаїттям вживання словосполучень із лексемою *seguridad*. Найуживанішими є атрибутивні словосполучення, в яких виокремлено якісні ознаки концепту *SEGURIDAD*. Ці концептуальні ознаки можна розподілити на певні сегменти чи прошарки концепту залежно від галузі його використання. Так, наприклад, розрізняють такі якісні ознаки концепту як політичні: *seguridad nacional, seguridad del Estado, seguridad internacional*; соціальні *seguridad social, seguridad pública, seguridad ciudadana*; економічні: *seguridad industrial, laboral*; транспортні: *seguridad vial, aérea, marítima, ferroviaria*; екологічні *seguridad ecológica*; правові: *seguridad jurídica*, вітальні: *seguridad alimentaria, seguridad personal*; інформаційні *seguridad informática, seguridad intelectual*. Фреймова модель поняттєвої складової досліджуваного концепту структурується на підставі пропозицій акціонального фрейму, в якому виокремлюються: ДЕЩО агенс – гарант безпеки, суб'єкт, що відповідає за забезпечення безпеки об'єкта ДІЄ – реагує, дає відповідь НА ДЕЩО пасієнс – можливі або реальні загрози ЗАДЛЯ ДЕЩО бенефіціант – об'єкт безпеки, що є предметом загрози, небезпеки ЗА ДОПОМОГОЮ ІНСТРУМЕНТА – існуючих в його розпорядженні засобів та сил; та поняттєвих фреймів: ДЕЩО пасієнс є ТАКИЙ – небезпека, загроза є така (її природа), є ТУТ – джерело небезпеки; ДЕЩО бенефіціант є

ТАКИЙ – *якість або цінність предмету загрози*. Структурні елементи зазначеної фреймової моделі є ядерними, оскільки вони повторюються в усіх сегментах концепту *SEGURIDAD*. Змінюється лише їх наповнення. Так, у слоті *seguridad nacional* або *seguridad del Estado* агенсом, гарантом безпеки є *Gobierno*; бенефіціантом – *Estado, su integridad territorial, independencia*; ДЕЩО пацієнс – *riesgo de perder la integridad territorial, independencia; conflictos militares, ataques al territorio del ESTADO*; інструмент – *Fuerzas Armadas, armamento*. *Seguridad nacional* належить до політичної сфери держави і співвідноситься із концептом *defensa nacional*. Обидва концепти є ключовими ментальними одиницями, що відтворюють державну політику, спрямовану на уникнення військових конфліктів із іншими країнами або надання відсічі зовнішнім атакам.

У слоті *Seguridad internacional* суб'єктом ризику є міжнародна спільнота, до складу якої входить також Іспанія. Джерело ризику репрезентовано лексемами *terrorismo, armas prohibidas (minas antipersonal, bombas de racimo, armas nucleares)*, а основними цінностями суб'єкта цього сегменту є *paz, cooperacion internacional*:

En tercer lugar, y ya en otro ámbito, en el ámbito de la paz y la cooperación internacional, el Gobierno ha aprobado hoy un acuerdo para la erradicación de las municiones de racimo en nuestro país. Se trata de una iniciativa que tiene como protagonista al Ministerio de Defensa, pero que implica también a los Ministerios de Asuntos Exteriores y de Industria (28.12.07). Як зазначено у прикладі, гарантом безпеки, тобто агенсом, виступають міністерства оборони, закордонних справ та промисловості.

Como ya anunció hace unos días la Ministra de Defensa, tenemos la firme voluntad de que España se sitúe a la cabeza mundial en la erradicación de las bombas de racimo que producen, como ustedes saben muy bien, efectos nefastos sobre la población civil y que resultan completamente inaceptables (30.06.06). Негативна оцінність ризиків, загроз міжнародній безпеці втілюється адресантом іспаномовних урядових прес-конференцій за допомогою негативно забарвлених словосполучень: *producir efectos nefastos, resultar completamente inaceptables*.

На сьогодні концепт *seguridad internacional* асоціюється також із явищем піратства, яке з'явилося на морських просторах планети і

становить серйозну загрозу міжнародній безпеці. Отже, перелік ризиків міжнародній безпеці поповнився також лексемою *piratería*:

En segundo lugar, hemos adoptado, en el ámbito de las Fuerzas Armadas, una decisión, porque el Consejo ha acordado esta mañana solicitar la autorización del Congreso de los Diputados para que un contingente español participe en la “Operación Atalanta” de la Unión Europea; una operación militar de un año de duración, destinada a luchar contra la piratería en aguas de Somalia. ... Se trata de un problema de la Comunidad Internacional y es la Comunidad Internacional la que debe hacer frente de forma concertada y conjunta (22.07.05).

Як ми бачимо, в наведеному прикладі суб'єктом безпеки, тобто гарантом, який забезпечує безпеку на міжнародній арені, є міжнародна спільнота (*Comunidad Internacional*), цілісність і неушкодженість якої представляє собою об'єкт безпеки та мету ризику, який надходить із берегів Сомалі. Дії гаранта безпеки – міжнародної спільноти, представлені спільними діями країн, зацікавлених в безпеці проходу суден Аденською затокою, що знаходиться поблизу берегів Сомалі, вербалізуються лексемами, що належать до концептуального поля ВІЙНА – *luchar, hacer frente, una operación militar, un contingente*.

Сегмент *seguridad pública / seguridad ciudadana* (суспільна безпека, безпека громадян) є втіленням ідеї безпеки громадян, збереження їх фізичної недоторканості та їхнього майна. Головні ризики, від яких захищають громадян сили правопорядку, – це тероризм, організована злочинність, торгівля людьми, аварійність на транспорті. У випадку когнітивного сегменту концепту *seguridad ciudadana* безпека асоціюється із добробутом та спокоєм громадян:

... es un compromiso asumido por este Gobierno, por el Presidente del Gobierno, de incrementar los efectivos destinados a la seguridad ciudadana. Nos hemos comprometido a destinar más personal en la lucha contra el terrorismo internacional, contra el crimen organizado, contra los que trafican con vidas de seres humanos y también contra la siniestralidad vial. España es hoy más segura que ayer, pero no debemos de dejar de trabajar por el bienestar y la tranquilidad de los ciudadanos (05.09.08).

В межах соціальних ознак концепту *seguridad* присутній також сегмент *seguridad social*. На відміну від попередніх сегментів досліджуваного концепту *seguridad social* визначається як *забезпечення, страхування*. Поняттєва складова зазначеного сегменту концепту містить сему ‘захист, гарантія, допомога’ та полягає в наданні державою соціальної допомоги громадянам, які потребують захисту. Гарантом соціального захисту громадян є уряд, а суб’єктом ризику – певні категорії громадян. В межах сегменту *seguridad social* розрізняємо також *seguridad laboral* / *безпека труда*. Концептуальне мікрополе зазначеного сегменту містить такі ризики як *accidentes de trabajo* та *enfermedades profesionales*. А дії гаранта безпеки втілені за допомогою словосполучення *reducir la siniestralidad laboral*:

El último acuerdo referido a la seguridad laboral ha sido la concesión de diversos créditos a las mutuas de accidentes de trabajo y enfermedades profesionales de la Seguridad Social en sus presupuestos de gasto para el ejercicio de 2008. Es una decisión que, como les decía antes, tiene que ver y está relacionada con el objetivo de reducir la siniestralidad laboral aún muy alta en España (16.06.06).

В межах іспаномовної урядової прес-конференції слід виокремити також сегмент *seguridad en el transporte*, якому уряд Іспанії надає великого значення, оскільки цей вимір безпеки напряду пов’язаний із безпекою громадян. Зазначений сегмент концепту *SEGURIDAD* представлений різновидами безпеки на транспорті, які утворюють власні мікрополя: *seguridad vial / en la carretera*; *seguridad ferroviaria*; *seguridad marítima*; *seguridad aeronáutica*.

Seguridad vial передбачає дотримання правил дорожнього руху водіями та пішоходами, мінімізації наслідків виникнення аварій на автошляхах. Ризиками безпеки дорожнього руху є *consumo de alcohol, exceso de velocidad*. Суб’єктом ризику є як водії, так і пішоходи. Цінності зазначеного мікрополя – *vida y salud de los ciudadanos*. Інструмент запобігання зазначеному ризику – *multas / штраф*, який адресант урядової прес-конференції порівнює із *стримуванням* – поняттям, притаманним концептуальному полю – ВІЙНА:

La eficacia de las multas por exceso de velocidad va a ser, sin duda, un nuevo argumento disuasorio para conductores imprudentes.

Перцептивно-образна складова зазначеного концепту втілюється за допомогою метафоричної профілізації: *Una sola vida sesgada por la carretera ya es un tributo demasiado alto.*

У наведеному прикладі для надання більшої образності адресант використовує атрибут із концептуальної сфери РОСЛИНА у поєднанні із іменником *vida*. Предикат зазначеної лексеми належить до концептуальної сфери ЖЕРТВОПРИНОШЕННЯ. У словосполученні *vida sesgada* втрачене в автокатастрофі людське життя як головна цінність в суспільстві порівнюється із *скошеною травою* та *занадто великою жертвою*.

Seguridad ecológica призначена для запобігання екологічним катастрофам. Ризиками мікрополя зазначеного сегменту є зникнення окремих видів тваринного та рослинного світу, радіактивні відходи, природні та техногенні катастрофи, які можуть спричинити шкоду не тільки людям, але й усій планеті: *Incendios, inundaciones, terremotos, riesgos biológicos, químicos o radiológicos u otras situaciones adversas que, evidentemente, no deseamos pero que pueden producirse, éstas son las situaciones en las que actuará esta unidad especializada del Ejército para salvaguardar el bienestar de los ciudadanos (30.06.06).*

Seguridad jurídica є правовим принципом, який визначається як передбачене чи заборонене, приписане чи дозволене державною владою для особи стосовно суспільства та для суспільства стосовно особи: *En segundo lugar, y dentro de las políticas emprendidas por el Gobierno para dar más garantías y seguridad jurídica a los mercados financieros, el Consejo ha dado luz verde a un Proyecto de Ley que modifica tres leyes ... (02.03.07).*

Новим виміром безпеки на сучасному етапі, представленим у текстах іспаномовних урядових прес-конференцій, є сегменти досліджуваного концепту *seguridad informática* та *seguridad intelectual*. У зв'язку з комп'ютеризацією світової спільноти проникнення в інформаційні системи державних органів, банків, промислових підприємств може нанести не меншу шкоду державі, ніж бомбові удари. Тому захист інформаційних систем потребує не меншої допомоги, ніж захист територіальної цілісності країни. Лексеми, що вживаються для опису зазначеного ризику, належать до

концептуального поля ВІЙНА: *ataques, atacar, dañar, deteriorar, suprimir, obstaculizar o interrumpir el funcionamiento.*

Es también de destacar la nueva regulación de los ataques contra los sistemas de información. Nuevos tiempos, nuevas modalidades delictivas y necesidad de nuevas respuestas jurídico-penales, que de paso incorporan soluciones que la Unión Europea ha precisado en una Decisión Marco de 24 de febrero de 2005 (25.02.05).

Seguridad intelectual полягає в захисті державою інтелектуальної власності громадян, а саме, у вилученні нелегальних дисків із музикою, кінофільмами та іншою продукцією: *El Plan Antipirateria: disminucion y eliminacion de las actividades vulneradoras de la propiedad intelectual (25.02.05).*

Номінація джерела ризику (*piratas*) надає образності порушниками закону, що займаються нелегальним копіюванням музичної та кінематографічної продукції. Відповідь суб'єкта безпеки на ризик – *destrucción de copias ilegales, persecución más eficaz* – втілена за допомогою ЛО, що належать концептуальній сфері GUERRA / ВІЙНА.

Сегмент *seguridad personal* представлено концептуальними мікрополями *seguridad alimentaria, lucha contra la drogadicción, tabaquismo, alcohol.*

Метафорична профілізація концепту *SEGURIDAD* здійснюється за допомогою концептуальної моделі *GUERRA*. Відповідно до цієї моделі уряд, його міністерства, державні установи та заклади втілюються в образі армії (*GOBIERNO, SOCIEDAD – EJERCITO*). Ризики, що загрожують безпеці громадян та суспільства в цілому, сприймаються як супротивник, ворог, проти якого веде боротьбу армія (*RIESGO – ENEMIGO*). Безпека держави та громадян є найбільшою цінністю, заради якої армія веде війну із ризиками та небезпеками. Втілення усіх сегментів концепту *SEGURIDAD* за допомогою лексем, що належать до концептуальної сфери *GUERRA* свідчить про те, що безпека держави та її громадян є найбільшою цінністю, про яку дбає уряд Іспанії:

En resumen, les diría que el Gobierno lo que quiere este verano es librar un plan en el que planteemos o hagamos una batalla contra la delincuencia, con más efectivos en las zonas turísticas; una batalla contra los accidentes de tráfico, con más agentes y más seguridad en las

carreteras; una batalla contra la economía sumergida, con más de doce mil inspecciones adicionales; una batalla contra los incendios forestales, con más medios, con sesenta millones de euros; y una batalla, en definitiva, para proteger la calidad de vida de los ciudadanos frente a la ola de calor y los apagones (23.08.08) .

Відповідно до цієї метафоричної моделі дії уряду змальовуються за допомогою лексем та словосполучень, притаманних концепту *GUERRA*: *una batalla, una lucha (sin descanso, constante), una respuesta contundente, vulnerable, librar una lucha, proteger, salvaguardar, hacer frente.*

Позитивна оцінність концепту *SEGURIDAD* виявляється в дієслівних словосполученнях із номеном концепту в об'єктній позиції, де дієслова є позитивно конотованими: *incrementar la seguridad, aumentar la seguridad, reforzar la seguridad, mejorar la seguridad, potenciar la seguridad, seguir fomentando la seguridad, preservar la seguridad, garantizar la seguridad, contribuir a la seguridad, velar por la seguridad.* Позитивність концепту досягається за допомогою використання лексичних номінацій на позначення ризику, небезпеки у словосполученні із дієсловами, що містять сему 'зменшення, запобігання': *prevenir los factores del riesgo, aminorar el riesgo, reducir la mortalidad / el numero de fallecidos / de muertos y heridos.* Про валоративність та важливість досліджуваного концепту свідчить кількість словосполучень із лексемою *seguridad*, що мають ідею прескриптивності, обов'язковості для виконання: *controles de seguridad, reglamento de seguridad, directiva europea de seguridad, certificado de seguridad, normas de seguridad, observatorio de seguridad vial, criterios de seguridad, cumplir/observar las medidas de seguridad, una politica general de seguridad, programa nacional de seguridad, los requisitos de seguridad, condiciones de seguridad.* Концепт *SEGURIDAD* актуалізується в іспаномовних урядових прес-конференціях поруч із іншими важливими валоративами, які містять одну із сем зазначеного концепту, підкреслюючи тим самим важливість саме цієї семи в певному контексті: *seguridad – tranquilidad, seguridad – protección, seguridad – asistencia, seguridad – conservación, mantenimiento, seguridad – estabilidad.*

Отже, багатозначність концепту *SEGURIDAD*, значна кількість атрибутивних словосполучень із іменем концепту, які номінують

певні сегменти або когнітивні прошарки досліджуваного концепту та утворюють фреймову модель концепту із відповідною тематичною лексикою при незмінних ядерних елементах, що повторюються в усіх слотах (об'єкт безпеки, ризики безпеки, гарант – суб'єкт безпеки), широке використання у словосполученнях лексеми *seguridad* із позитивно конотованими дієсловами, використання дієслів із семами 'зменшення, запобігання' у словосполученнях із антонімічними імені концепту лексемами свідчить про важливість зазначеного концепту у когнітивній картині іспаномовної урядової прес-конференції та іспаномовній картині світу загалом. Використання позитивно конотованих словосполучень та концептуальної сфери-джерела GUERRA / ВІЙНА для метафоричного профілізації концепту SEGURIDAD, результатом якого є концептуальні метафоричні моделі RIESGO – ENEMIGO, SEGURIDAD – VALOR, GOBIERNO – EJERCITO, ACTIVIDAD DEL GOBIERNO – LUCHA CONTRA LOS RIESGOS, DEFENSA DE LA SEGURIDAD пояснюється бажанням адресанта іспаномовної урядової прес-конференції вселити впевненість адресата в надійності уряду Іспанії, його здатності забезпечити територіальну цілісність країни, недоторканість її кордонів, стабільність розвитку економіки Іспанії, соціальний захист громадян та впевненість суспільства у майбутньому.

Перспективи подальших розвідок полягають в подальшому поглибленому вивченні концептуального простору іспаномовної урядової прес-конференції як різновиду дискурсу публік рілейшнз.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воркачѳв С. Г. Вариативные и ассоциативные свойства телеономных лингвоконцептов / Сергей Григорьевич Воркачѳв. – Волгоград: Парадигма, 2005. – 214 с.
2. Карасик В. И. Концепты-регулятивы / Владимир Ильич Карасик // Язык, сознание, коммуникация : сб. ст. / отв. ред. В. В. Красных, А. И. Изотов. – М. : МАКС Пресс, 2005. – Вып. 30. – С. 95–108.
3. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / Анатолій Миколайович Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
4. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ языка : фреймовые сети / Светлана Анатольевна Жаботинская // Мова : наук.-теор. журнал. – Одеса : Астропринт, 2004. – № 9 : Проблеми прикладної лінгвістики. – С. 81–92.
5. *Diccionario de la lengua española* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.elmundo.es/diccionarios/
6. *Diccionario de María Moliner* [Електронний ресурс] / María Moliner. – Режим доступу : <http://www.diclib.com/cgi-bin/d1cgi?base=moliner&pages=showpages>
7. *Diccionario de la lengua española* / Real Academia Española: [vigésima segunda edición]. – Madrid : Espasa Calpe, 2001. – Т. 2. – 2368 p.